

„Zkouška spojení“

Výstava šperků Věry Novákové a fotografií Liny Németh
Galerie KusKovu, Praha, 4. 5. – 29. 6. 2011

Věra Nováková a Lina Németh spolupracují již řadu let, neboť Věra své šperky často prezentuje prostřednictvím Lininých fotografií. Spojit svou volnou tvorbu na společné výstavě ovšem obě dámy zkusily skutečně poprvé. V nových harmoniích tak zazněly známé tóny z jejich děl, kterými jsou pokora, opravdovost, spíše ztišení a naslouchání nežli pronikavý křik. Společným jmenovatelem tvorby Věry a Liny jako by byla krajina. Jako krajinu vnímají svět, jejím prostřednictvím se vyjadřují. Věra v nevelkých špercích proniká pod povrch, obnažuje vnitřní vrstvy hmoty, nechává je hovořit o základních tvořivých a destruktivních procesech. Lina naopak zachycuje věci v jejich celistvosti, obdařené maximální možnou mírou monumentalit.

Věra Nováková je svým původním školením glyptička. Ačkoliv si za svůj stěžejní materiál zvolila kov, pracuje s ním jako s kamenem. Pomalu se jím prodírá dovnitř, odebírá hmotu, jako by hledala tvar, který byl ve zlatě či stříbře skrytý již odedávna. Ve spojení s vědomím, že kov je ve skutečnosti libovolně tvárný, vzniká zajímavé napětí. Věra musela onu výchozí strukturu kovu sama vtisknout! K tomu jí slouží sépiová kost. Právě tu glypticky opracovává a v negativu či pozitivu odlévá do kovu. Vznikají rozeklané objekty, někdy zcela duté, jen s tenkou slupkou povrchu. Vrstvy obtištěné ze sépiové kosti jsou záznamy postupného narůstání a obrušování, vznikání i zanikání, které je samo účastno tvoření. I jednoduchý kroužek prstenu nese stopy věčného koloběhu světa. Při pohledu na Věřiny šperky se nelze ubránit pocitu niterného spojení jejich autorky s vodou. Naznačují, co se děje v hloubi pod mihotající se hladinou, kde se skryta pod masami vod neustále zvedá i klesá země. Vždyť i sépiové kosti jsou posly z těchto míst.

Věřiny šperky nejsou povrchně efektní. Jejich autorka si s poctivostí sobě vlastní nic neodpouští a vydává se trnitou cestou. Výsledkem ryzí umělecké tvorby jsou jí totiž šperky tradičního typu, nositelné náhrdelníky, prsteny i náušnice běžného měřítka, kombinovatelné do souprav, na první pohled především elegantní. Jak sama s úsměvem říká, podivuhodné věci se začínají dít až na pohled „druhý.“ Věře se tak podařilo spojit oba protipóly, které představují zásadní paradox fenoménu jménem šperk. Na jedné straně bývá šperk důvěryhodným médiem pro uložení majetku v podobě drahého kovu a symbolem společenského postavení bez nutné vazby na umělecké ambice jeho výrobce i na technickou úroveň zpracování. Na straně druhé stojí šperk jako plnohodnotné umělecké dílo, vytvářené vskutku z čehokoliv, či dokonce dílo výhradně konceptuální povahy, v reálné podobě neexistující. I vazba na lidské tělo může spočívat pouze ve vztahu díla a jeho vnímatele. Šperky Věry Novákové se neztratí ani v jedné z obou kategorií. Na své potenciální majitele a nositele tak kladou nároky rozličné povahy. Jako díla z drahých kovů, vytvořená za pomoci klasického zlatnického řemesla, nabízejí solidní finanční investici i výraz všeobecně uznávaných hodnot. Citlivému člověku jsou zároveň příslibem budoucích objevů. Po dlouhá léta mu budou odkrývat svá poselství o tvořivých silách našeho světa. Co se na počátku jevílo jako handicap, se ukazuje být základní kvalitou Věřina díla. Je jí nadčasovost téměř univerzální. Cestu za Věřinými šperky je třeba dlouze hledat. Jak ale dokazují Věřini stálí zákazníci, kdo ji objeví, najde lásku snad na celý život.

I fotografka Lina Németh si již vydobyla své místo na slunci. Její užité fotografie znají i ti, kterým autorčino jméno nic neříká. Plní stránky prestižních časopisů o bydlení, portfolia architektů a realizátorů staveb, reklamní materiály hotelů či vybraných restaurací. Fotografie minimalistických staveb i rustikálních interiérů spojuje autorčin osobitý úhel pohledu, kterým dokáže precizně cizelované detaily scelit do čistého, kultivovaného obrazu. Viděné neanalizuje, naopak. Vystihuje tak nejvyšší možnou kvalitu předmětu. Bochník chleba či fazolka na talíři se stávají monumentálním objektem se specifickou strukturou povrchu a prostorovou modelací.

Zatímco na užitých fotografiích Liny Németh je lidský výtvar dominantou, v autorčině volné tvorbě se stává pouhým detailem krajiny jako světa, ve kterém žijeme, ovšem detailem zásadním. Lina se vracívá na místa kdysi zabydlená, kde stopy lidí pomalu zanikají na pozadí přírodního živlu, do jehož náruče jako by se vracely. Cítíme, že příroda a civilizace jsou dvěma stránkami téhož, dvěma možnými pohledy na svět, na naši existenci, z nichž ten první chápeme jako nás přesahující. Fotograf, který dokáže obě polohy nás samých integrovat do jediného záběru, stává se mistrem svého oboru.

Vzrušující setkání tohoto druhu Lina nachází v české krajině, stejně jako se za nimi vydává i do míst vzdálenějších. Nejsou to končiny na druhém konci světa, spíše místa nám Středoevropanům něčím blízká. Sepětí domáckého městského centra se strmými štíty hor zachytila v cyklu z Bastie na Korsice. Obzvláště působivě vyniká téměř opuštěná stopa člověka ve spojení s nekonečnými břehy Bajkalu.

Přítomnost lidských výtvarů, které si dle Lininých slov „příroda bere zpět,“ obohacuje fotografie o rozměr času. Zachycují proces. To spojuje tvorbu Liny s Věřinou. Obě nám otvírají oči více do široka, obohacují naše vnímání světa. Nebijí na poplach, nekritizují, zkrátka jen nabízejí něco navíc.

Péťa Matějovičová

11. července 2011